

tem govori. Tako bi ponavljalnica pripravljala pot nadaljni izobražbi. Budilo bi se pa s tem tudi veselje do čitanja.

Mislím, da sem glavne hibe sedanje ponavljalnice naštel in povedal svoje mnenje o preustrojitvi iste. Ostaja mi vendar še nekaj besedic govoriti.

Gledé na eminentno praktično važnost kmetijskega pouka bilo bi le najnujnejše želeli, da bi se na pripravnici kmetijski pouk razširil, ker sedanje število ur pri toliki snovi nikakor ne zadostuje. Vpeljal naj bi se pa na novo pouk o najpotrebnejših zakonih.

Večina učnih pripomočkov, ki se bi rabili v pon. šoli, je itak že pri vsaki šoli. Garnituro meterske mere in vage, potrebna poučila za izračunjanje teles, kmetijske stenske table, zbirko kmetijstvu koristnih in škodljivih živalij in rastlin, knjižnico in šolski vrt ima uže večina šol. Omisliti bi še trebalo: palice in verige za merjenje, modele kmetijskih orodij, šivalni stroj.

Za ponavljalnico rabile bi se te dve uradni knjigi: 1.) združena razrednica in zapisnik, 2.) polmesečnik, v kojega bi učitelj vsacega pol mesca vpisoval predelano tvarino.

Ko otrok dovrši ponavljalnico in spolni 14. leto, dobi naj izpustnico. Na mnogih krajih je navada, da se izpustnice dajo že tedaj, ko otrok izstopi iz vsakdanje šole. To pa je v nasprotju s § 14. šolsko-učnega reda iz dné 20. avg. 70. l., ki določuje, da se imajo izpustnice po zvršitku šolske dolžnosti dajati. Res govori § 17.

dež. postane iz dné 29. aprila 73. l. da šolska dolžnost traja do 12. oz. 14. leta, toda § 4. postave iz dné 28. II. 74. l. razteza šolsko dolžnost do spolnenega 14. leta ker pravi: „V ponavljalno šolo morajo pa navadno hoditi vsi dečki in deklice, ki so izpuščeni iz vsakdanje ljudske šole do izpolnjenega 14. leta“.

Za tako delitev izpustnic govori pač tudi to, da bi dobila ponavljalna šola s tem večjo veljavo, ker sedaj nima po tacih krajih, kjer se nasprotno ravna, učenceva pridnost ali lenoba nikacega vpliva na spričevalo ker se iz ponavljalnice nikakih spričeval ne daje.

Z ozirom na sedaj povedano stavim tedaj sledeče predloge:

1.) Pouk v ponavljalnici bodi praktičnim potrebam našega ljudstva in predznanju vseh otrok primeren.

2.) Za ponavljalnico naj se spišete 2 novi knjigi: jedna za dečke, jedna za deklice.

3.) Izreče naj se 6 letna šolska dolžnost z že navedeno izjemo.

4.) Pouk v kmetijstvu na pripravnicah naj se razširi, na novo pa vpelje pouk o najpotrebnejših zakonih.

Sprejel se je tudi dodatni predlog g. učitelja Punčaha:

5.) Izpustnicam pridobi naj se še večja veljava nego jo imajo doslej.*)

Št. Primožič — Postojina.

*) Zadnji odstavek tega članka naj se takole popravi: Površina ploskev tri- in čveterokotnikov in kroga. Ako mogoče tudi telesnina prizme, valjarja, soda. Merjenje zemljiščnih kosov z drogi in verigo.

Kako je v šoli gojiti ljubezen do materinščine, rojstnega kraja in občne domovine.

Ljubezen do materinščine, rojstnega kraja in občne domovine je tesno združena jednota; kajti nemogoče si je misliti, da bi kdo ljubil materinščino, ki ne ljubi rojstnega mu kraja in domovine, tudi prava nezmisel je trditev, da ljubi rojstni mu kraj in občno domovino, ako mu je sree

trdo, da ne rečem sovražno, naši mili materinščini. To triperesno cvetko — ljubezen — je učiteljeva dolžnost negovati, gojiti od prvega do zadnjega šolskega leta.

V gojenje materinščine naj vnema učitelja že besedni pomen. Komu ni sladostna beseda mati? Nežno dete sladko govoriči:

mati, in komur je smrt pograbila mater, ga še vedno spominja sladka misel na njo. Otroci in odrasli čislamo, ljubimo mater; a materinščina je najžlahtnejši dar, zapuščina naše predrage matere. Kdor ne ljubi materinščine, ne ljubi matere, dakle ni vreden dobrot rojstnega kraja in občne domovine.

Deca prinese v šolo zaklad materne govornice, a učiteljeva dolžnost je, ta biser čuvati, likati in čistiti peg. Čuva in utrjuje naj učitelj ljubezen do mile naše govornice. V to mu nudi že nazorni pouk, v kojem naj pojasnjuje korist in lepoto govora našega. Učitelj se pogovarja s prvinci kolikor mogoče v domačem narečju ter precej jame narečje zamenjati v pravičen govor. Kazoč lepodonečo, pravilno govornico, spominja, da vsaka vas drugače govori, da so knjige pisane v lepi slovenščini ter očiščene tujih besed in druge primesi in da moramo svoj govor (narečje) zamenjati z lepim književnim jezikom. Seznaní naj učence, da biva po svetu mnogo ljudi, ki govoré druge jezike, a da za nas najlepši, najznamenitejši je slovenski jezik, katerega so nas priučili roditelji.

V višji skupini naj učitelj goji ljubezen do materinščine z lastnim vzgledom, govoreč pravilno slovenščino, kazoč bogate zaklade slovenskega slovstva, poudarjajoč, da mnogi narodi strastno ljubijo svoj jezik tako, da vsiljujejo tudi drugim narodom svojo govornico, n. pr. Lahí bi radi vse Primorsko in še drugod pollaščili, a Nemci pa ponemčili. Tedaj v ljubezni do svojega naroda hočejo še nas Slovence preobrniti. Tukaj je treba prizanesljivo pojasnjevati, da so krivične take namere, ker vsi narodi imamo od Boga odločen obstoj; tedaj je nas Slovencev dolžnost, braniti svojo narodnost in tudi drugim to privoščiti. Tu je treba seznaniti učence, koliko Slovanov živi v Avstriji ter vzbujati ponos, da so Slave sini ter vnemati, da bodo vedno zvesti svoji narodnosti in domovini.

Učitelji, ki poučujejo nemščino, morajo večkrat poudarjati pri pouku, da je dobro

učiti se druge jezike in se jih priučiti, ker več ko človek zna, boljši je, osobito za tiste, ki gredo z doma se učít roko-delstva in ki pridejo v vojake. Tam znanje nemščine koristi; treba pa je zažugati, naj ostanejo vedno zvesti svojemu jeziku ter vedno kažejo svoj narodni ponos tudi pri drugonarodnikih. Učitelj, ko vroča mladini odpustna spričevala, naj posebno poudarja, da ostane do konca svojega življenja udana svojemu narodu, da naj ljubi svoj materni jezik, da se ga vedno poslužuje ter da nobene okolščine ne smejo vplivati v opuščenje, zatajenje maternega jezika.

Gojenje ljubezni do rojstnega kraja ne prizadeva učitelju premnogih skrbi in težav, kajti šolska mladež strastno ljubi svoj rojstni kraj, ker menim, da ni otroka, ki bi ne bil rad o svoji domači hiši, pri ljubih roditeljih, drugih hišnih in v rojstnem mu kraji; da, še ako premožni roditelji hočejo svojega ljubljence poslati v višjo izobrazbo, morajo ga več let na to pripravljati, vendar se loči potem s potokom debelih solz; odidši vedno hrepeni po domu ter sanjari o ljubem mu rojstnem kraji. Tudi ubožni roditelji večkrat stršijo otroka s službo, ako ne uboga, in ko pride čas ločitve, akoravno ga pred odhodom tolažijo, vendar zapušča rojstni kraj s tužnim srcem ter komaj čaka prilžnosti, da se vrne ogledat prevrtan stolček in okajeno omarico, iz katere mu je mati delila kruhek. Vendar mora učitelj gojiti in utrjevati ljubezen do rojstnega kraja v prvih treh letih pri nazornem pouku in zadevnih berilnih vajah. Osobito nudi v Začetnici berilna vaja št. 5. „Dom“ polno lepe snovi za utrjevanje ljubezni do rojstnega kraja, namreč: spomni otroka na dom, pové mu, kje je najrajši, kdo doma ukazuje, kuha, pospravlja, biva; kaj mu je doma znanega, kako je bivati v družini; da v hiši otroci stanujemo, jemo, pijemo, igramo, delamo, molimo, počivamo. To je zelo mikavno otrokom ter vzmnožuje domovni čút, kajti otroku je vsebina

berila umevna in vzbudi mladini hrepenenje, že skoraj bivati v domači hiši. Isto tako je v I. berilu mikavna pesnica „otrokovo domoljubje“. Učitelj mladino spominjaj na bližnje polje, travnike in vrte, sadje in pridelke, sosedne hiše, šolo in cerkev ter kaži lepoto in znamenitosti domačega kraja. V 4. in 5. šolskem letu se utrjuje ljubezen do rojstnega kraja na podstavi berilnih vaj in po vzgledu odličnih oseb. V to posebno služijo berilne vaje v II. berilu: št. 132 „Domače ognjišče“, ki nas spominja najslajšega veselja, krog domačega ognjišča; št. 133. „Domačija“, ki mično opisuje rojstni kraj in vnema ljubezen in požrtvovalnost za premili rojstni kraj; št. 142. „Popotnik“, ki nam krasi naš rojstni kraj, osobito dom, povečuje našo materinščino ter nas nepremagljivo vzdiga le domov; št. 160. „Belizar“, kojega je rodno mesto za njegove prevelike zasluge krivično oslepilo, vendar se je veselja solzil, slišavši, da tudi po Carigradu solnce sije ter vzdihnil: „sem ljubil, ljubim in bodem ljubil materino deželo“. Takisto je še mnogo berilnih vaj, ki nam blagrujejo naš rojstni kraj. V 6. šolskem letu, kakor tudi v nadaljevalnem tečaju nudijo nam razna berila mnogo gradiva, v katerem odseva lepota rojstnega kraja, rodovitnost zemlje in prirodne znamenitosti. Prirodopis, zemljepis in zgodovina tedaj ukrešajo in množé ljubezen do rojstnega kraja. Osobito nudi berilna vaja v III. berilu št. 192. „Družinsko življenje starih Slovanov“ mnogo lepega gradiva, iz katerega učitelj kaj lepo izvaja in utrjuje ljubezen do rojstnega kraja in svojega naroda, spominjaje, kako so nekdanj živeli Slovenci, opisovaje njih običaje, delavnost, vero, preseljevanje, vladanje, primerjanje preteklosti s sedanostjo. Prirodna lepota, slovenski običaji, slovensko slovstvo, vrline za blagor rojstnega kraja vnetih mož, množí in utrjuje ljubezen do rojstnega kraja.

Ako je učitelj vzgojil ljubezen do materinščine, do rojstnega kraja, razvije se

iz teh nenadoma ljubezen do domovine. Prva tri leta učitelj nima mnogo gradiva, s katerim bi napeljeval mladež k ljubezni do občne domovine, kajti tu zadošča, da utrjuje ljubezen do rojstnega kraja. Le pri nazornem pouku, pri podobi presvetlega našega cesarja seznaní mladež, da je cesar državni oče, ki vlada našo občno domovino Avstrijo. Tako tudi pri cesarski pesmi.

V 4. in 5. šolskem letu pa nam nudi gradivo II. berilo: št. 139. „Občina“, ki seznanja z občinskim odborom, županstvom, krajnim šolskim svetom, cerkvenim oskrbništvom ter nam kaže pravice in dolžnosti občinske uprave ter uči spoštovati in ljubiti upravitelje občinske. V št. 140. „Okraj“, seznanja o okrajnem sodišči, davkariji, glavarstvu, šolskem svetovstvu. Tu vidi deca že razširjeno domovino, spoznava oblastva, ki so postavljena v blaginjo človeštva in domovine. Tu naj učitelj primerja občinsko upravo z okrajno, občinske dolžnosti z dolžnostimi, ki jih imamo do okrajne gosposke ter izvodi, da je okrajna gosposka postavljena v naš prid ter vnema k ljubezni do okrajne gosposke in okrajne domovine. V št. 140. „Dežela“, seznanja z najvišjo deželno vlado. Tu je treba pojasniti namestništvo, deželni šolski svet in deželno glavarstvo, kazaje, kako se modro veže: občinska, okrajna in deželna uprava. Posebno je poudarjati koristi deželnih uprav ter privedi deco, da spoznava dobrote in ljubi svojo materino deželo. Potem še seznaní učence s sosednimi deželami, s kronovinami naše nam ljube Avstrije. Tedaj učitelj poudarja od najnižje občinske do najvišje državne uprave, ta pot mora privedi mladino do spoznanja koristnih uprav v občni domovini in utrditev ljubezni do ožje in slednjič do občne domovine.

V 6. šolskem letu in nadaljevalnem tečaju naj učitelj vsestransko goji ljubezni čut do ožje in občne domovine ter vzgaja občni domovini zveste in udane podložnike. Ni pa težko buditi v deci domovni

čut, saj nas v ljubezen do ožje in občne domovine vzbujajo različne berilne, prirodopisne, zemljepisne in zgodovinske vaje. Osobito omenim iz III. berila št. 26. „Prave sreče dom“, ki ganljivo govori sinu, kje dobi svetovne sreče dom. Tedaj ne v Ameriko! Št. 62. „Domovina“, ki sočutstvuje v veselji in žalosti. Št. 168. „Cesar in država“ kaj mično našteva oblastva od občinskega do najvišjega vladarja, našega presvetlega cesarja ter kaže, da so oblastva nam v korist in vnema v spolnovanje zakonov, pokorščino ter zaključuje z vnemo ljubezni do domovine in cesarja, za kar smo dolžni žrtvovati, ako je treba življenje in imenje. Št. 191. „Fabricij“, kaže odsev pravega domoljuba, ki ga ni obluba bogastva, tudi ne smrtno žuganje odvrnilo od domovinske ljubezni. Št. 205. „Junakov grob“, nas uči braniti in se žrtvovati za ljubo domovino. Tu je treba razlagati namen vojske ter mlada srca vneti za vojaški stan. Št. 220. „Cesar F. J. L.“ nam kaže modro, pravično in ljubezni polno vladanje našega presvetlega cesarja, kar nas navdaja k ljubezni do ožje in širše domovine, ljube Avstrije in našega cesarja.

V št. 221. „Človek brez domoljubja“, se pretresljivo opisuje, komu se jednači človek brez domovinske ljubezni. Slednjič nas tudi cesarska pesem vnema in utrjuje domovni čut. Poleg že navedenih pesmij vnmajo nas k ljubezni do domovine narodne pesmi n. pr. „Pridi Gorenc“, „Visoko vrh planin“, „Hej Slovenci“, „V gorenjsko oziram“ i. dr.

Končno mi je omeniti, da pristno domovinsko ljubezen si moremo misliti v vernem in poštenem srci. Tedaj je treba deco vaditi bogoljubnega življenja. Pri vročitvi odpustnih spričeval naj učitelj ne zamudi prilike, med drugim posebno priporočati šolo ostavši mladini tudi ljubezen do občne domovine, spominjaje, da je tudi naš Zveličar posebno ljubil svoj rod in domovino, ter nam v tem zapustil vzgled, ljubiti svojo narodnost. Takrat je še opomniti, naj bode ves čas življenja udana Bogu in cesarju, naj ljubi domovino, naj bode vedno pokorna duhovskim in svetnim predstojnikom, posebno naj vedno o cesarji spoštljivo govori, tako tudi o drugi gosposki ter naj živi za vero, dom in cesarja.

A. Fakin — Repentabor.

Književnost.

Šestdeset malih povestij za otroke. Poleg italijanskega izvirnika spisal Janko Leban, nadučitelj. Založil J. Giontini v Ljubljani. Cena 20 kr.

Ta nova zbirka povesti bode posebno dobro došla otroškim vrtnaricam, kakor tudi učiteljem I. in II. razreda, katerim je vedno treba iz rokava stresti kako mično zgodbičo. Tudi za narekovanje na srednji stopnji so iste prilicne, ker so kratke. Otrokom naj se priporoče v nakup takoj, ko so se naučili gladko čitati.

Pisatelju pero teče spretno. Radi tega se čudimo, da se mu je vkljub temu tu in tam vrinila kaka napaka. Tako n. pr. je »zabojček užigalic« morda bilo malo preveč, najbrže je bila samo škatljica. Izraza

»požled« še nismo čuli, pač pa »poledica«. Stavek »Niti črk še zdaj ne pozna« — bi se bolje glasilo: »Niti črk še zdaj ne pozna«. »Takniti se njegovih reči« — bi bilo pravilneje: dotakniti ali pritakniti se. »Imevati« se tudi čudno glasi. Beseda »jezav« je nesrečno skovana. Boljše bi bilo: Deček nagle jeze. Panje pri nas delajo mizarji, ne pa čebele; pač pa iste spretno stavijo v panje satovje. »Porezala si je ob ostrem steklu noge, roke in okraz«. To bi bilo pregrozno; najbrže se je samo malo obrezala. Izraz »bolestoval« tudi ne bode izpodrinil »bolehal«. Nihče tudi ne govori: »Štirideset dān sem ležal v postelji« — nego vsakdo: »Štirideset dni sem ležal v postelji«.

Vse drugo je dobro, kakeršno je tudi potrebno za otroke. Cena nizka. J. T.

Listek.

Trije štiridesetaki.

Dolgo se Vam nisem oglasil, *gospod urednik! Pa ne mislite, da sem lenobo pasel. O, ne! Moj

mikroskop vedno dela, vedno kukam skozi njega, ter preiskujem različne stvari. Mnogo zanimivega mi pokaže moj drobnogled in marsikaj bi Vam rad poročal,